

Descobrim l'Univers

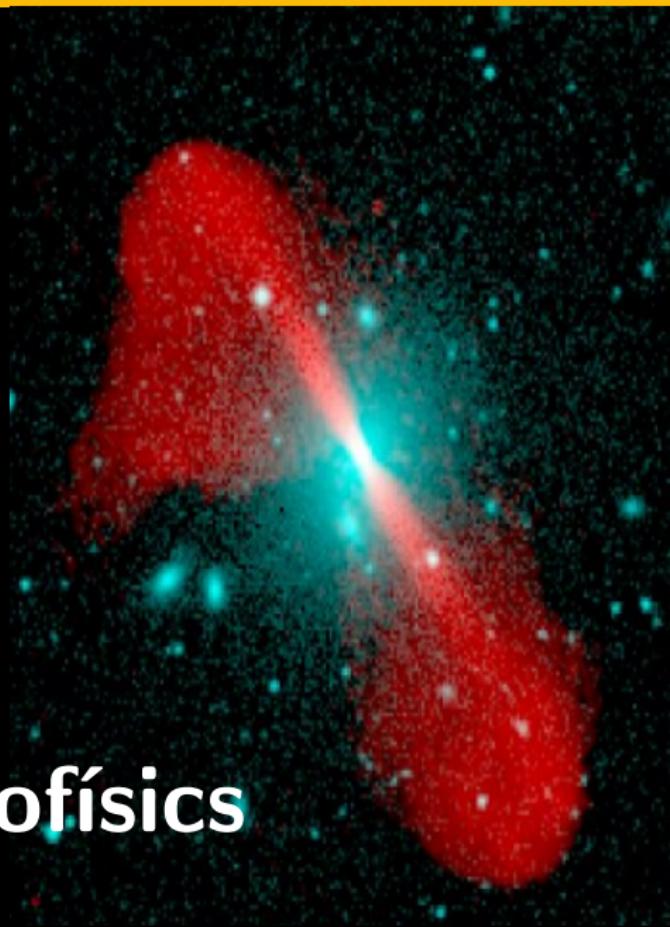
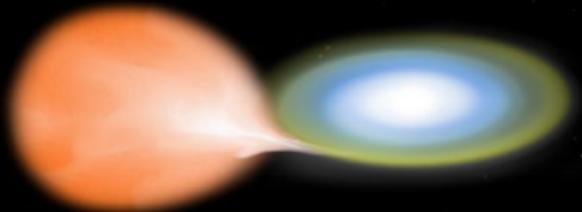
Cristina España i Bonet

Tertúlies de literatura científica

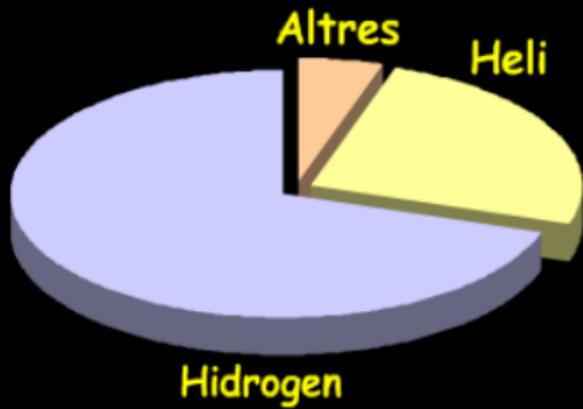
25 d'octubre de 2011

La gran explosió

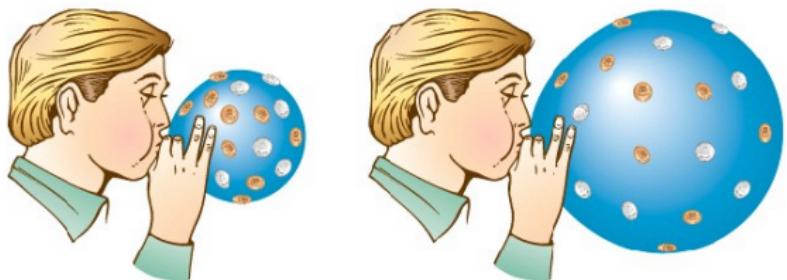
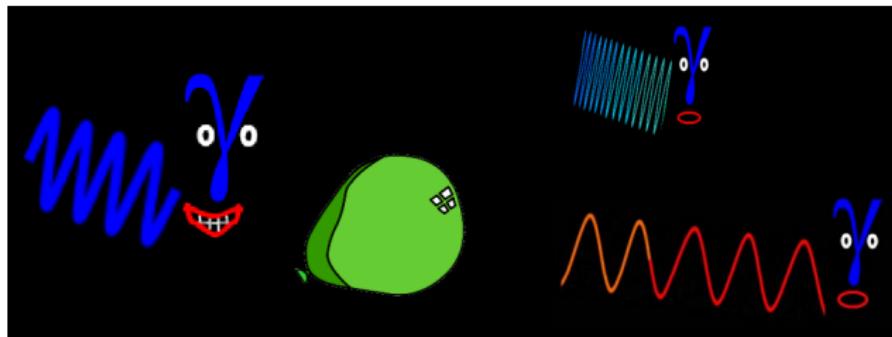

Objectes astrofísics

Quant passa en...

L'Univers s'expansiona

Expansió, dimensions, galàxies i formigues

Expansió, dimensions, galàxies i formigues

Tot comença amb

el punt

Expansió, dimensions, galàxies i formigues

Tot comença amb

el punt

Una dimensió, 1D

Repetim el **punt** i tenim

la línia

Una dimensió, 1D

Repetim el **punt** i tenim

-

la línia

Una dimensió, 1D

Repetim el **punt** i tenim

-

la línia

Una dimensió, 1D

Repetim el **punt** i tenim

la línia

Una dimensió, 1D

Repetim el **punt** i tenim

la línia

Univers 1D, l'univers corda

La formiga pot anar **davant i darrera**.

Univers 1D, l'univers corda

La formiga pot anar **davant** i **darrera**.

Univers 1D, l'univers corda

La formiga pot anar **davant i darrera**.

Univers 1D, l'univers corda

La formiga pot anar **davant i darrera**.

Univers 1D, l'univers corda

La formiga pot anar **davant** i **darrera**.

Però... pot girar **dreta** i **esquerra**?

Pot saltar **amunt** i **avall**?

Univers 1D, l'univers corda

La formiga pot anar **davant i darrera**.

Però... pot girar **dreta i esquerra**?

Pot saltar **amunt i avall**?

NO!

Univers 1D, l'univers corda

Canvia alguna cosa ara?

Univers 1D, l'univers corda

Canvia alguna cosa ara?

NO!

La formiga segueix en **una dimensió!**

Univers 1D, l'univers corda

Què veu l'última formiga?

Univers 1D, l'univers corda

Què veu l'última formiga?

Univers 1D, l'univers corda

Què veu l'última formiga?

Pot veure com de **lluny** està la primera?

Pot saber que hi és?

Univers 1D, l'univers corda en expansió!

Tenim tot un **univers**...

Univers 1D, l'univers corda en expansió!

Tenim tot un **univers**... en expansió:

Univers 1D, l'univers corda en expansió!

Tenim tot un **univers**... en expansió:

Què vol dir?

La corda s'estira.

Univers 1D, l'univers corda en expansió!

Les galàxies, fixes a la corda, es mouen
perque la corda s'estira.

Com més lluny estan, més se separen.

Univers 1D, l'univers corda en expansió!

Les galàxies, fixes a la corda, es mouen
perque la corda s'estira.

Com més lluny estan, més se separen.

Univers 1D, l'univers corda en expansió!

Es mouen. A quina **velocitat**?

$$\text{velocitat} = \frac{\text{espai}}{\text{temps}}$$

$$120 \text{ Km/h} = \frac{120 \text{ metres}}{1 \text{ hora}}$$

Univers 1D, l'univers corda en expansió!

Es mouen. A quina **velocitat**?

$$\text{velocitat} = \frac{\text{espai}}{\text{temps}}$$

$$120 \text{ Km/h} = \frac{120 \text{ metres}}{1 \text{ hora}}$$

Univers 1D, l'univers corda en expansió!

$$\text{velocitat} = \frac{\text{espai}}{\text{temps}}$$

velocitat

Univers 1D, l'univers corda en expansió!

$$\text{velocitat} = \frac{\text{espai}}{\text{temps}}$$

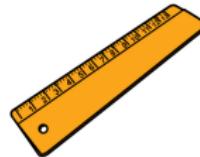
temps 1

temps 2

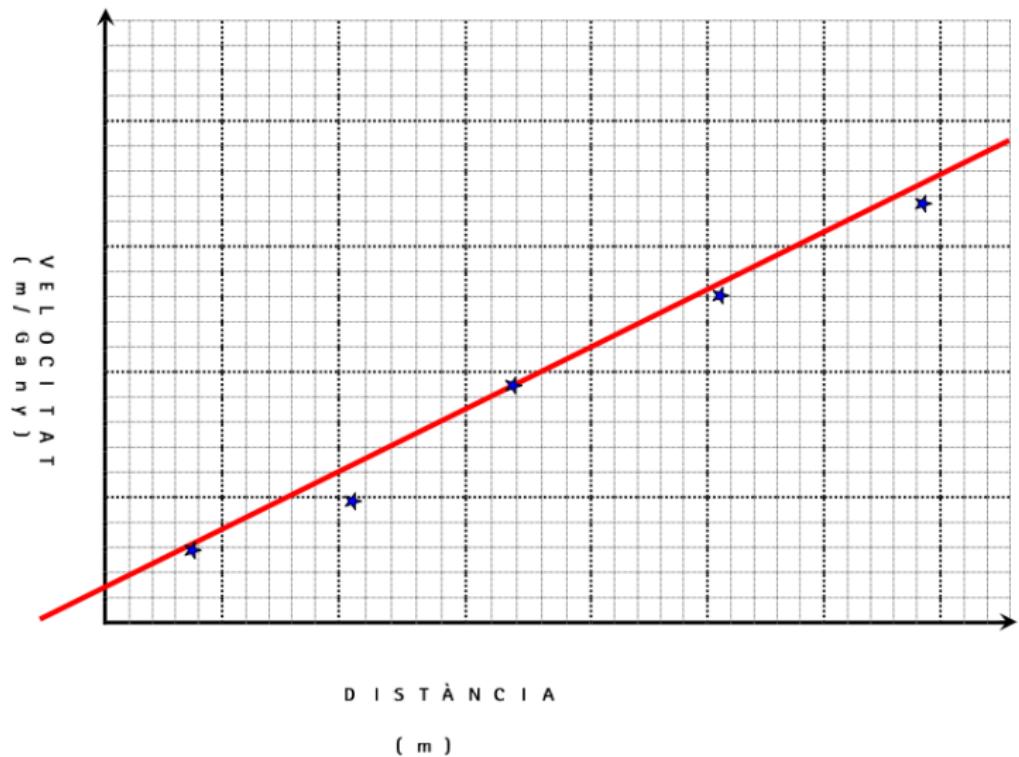

velocitat

distància

Univers 1D, l'univers corda en expansió!

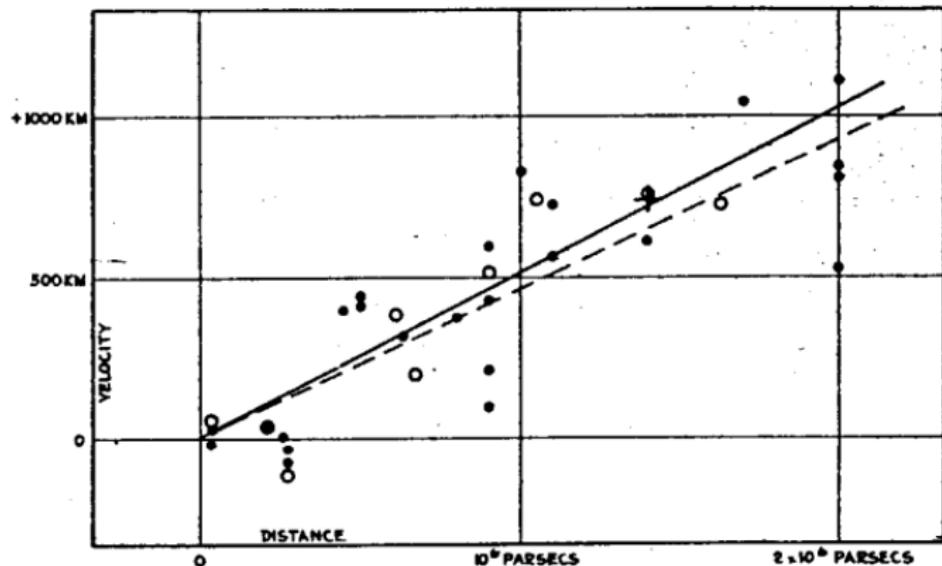
Univers 1D, l'univers corda en expansió!

Però això calia **descobrir**-ho!

Ningú pensava que l'Univers
podia estar en expansió,

fins que...

Univers 1D, l'univers corda en expansió!

Llei de Hubble

Univers 1D, l'univers corda en expansió!

Llei de Hubble (1929)

L'Univers ha d'estar
en **expansió**

Si està en expansió
hi va haver **Big Bang**

Univers 1D, l'univers corda en expansió!

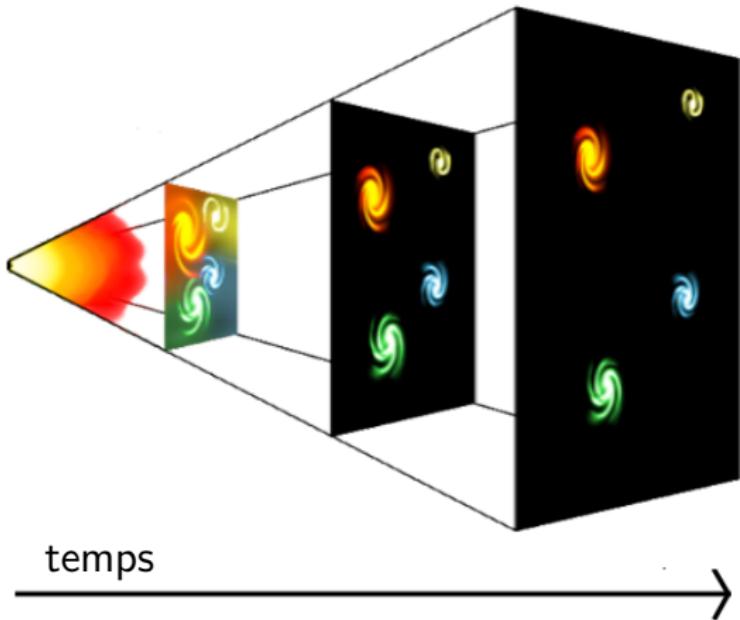
Llei de Hubble (1929)

L'Univers ha d'estar
en **expansió**

Si està en expansió
hi va haver **Big Bang**

Univers 1D, l'univers corda en expansió!

Big Bang

Si està en expansió hi va haver Big Bang

Dos dimensions, 2D

Aquest exemple ja no era una corda (1D).

I és que el que hem vist és cert amb més dimensions...

Veiem **2D!**

Recordem: anàvem de 0D a 1D

Repetim el **punt** i tenim

la línia

Recordem: anàvem de 0D a 1D

Repetim el **punt** i tenim

-

la línia

Recordem: anàvem de 0D a 1D

Repetim el **punt** i tenim

-

la línia

Recordem: anàvem de 0D a 1D

Repetim el **punt** i tenim

la línia

Recordem: anàvem de 0D a 1D

Repetim el **punt** i tenim

la línia

Ampliem a la segona dimensió

Repetim la **línia** i tenim

---

el **pla**

Ampliem a la segona dimensió

Repetim la línia i tenim

el pla

Ampliem a la segona dimensió

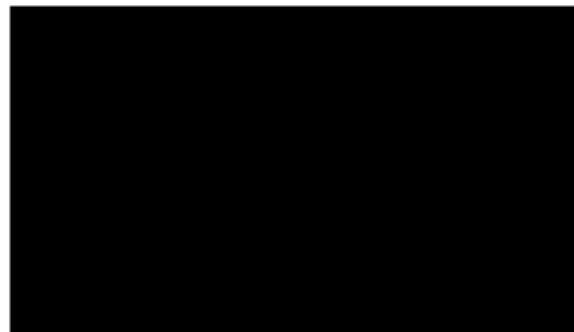
Repetim la línia i tenim

el pla

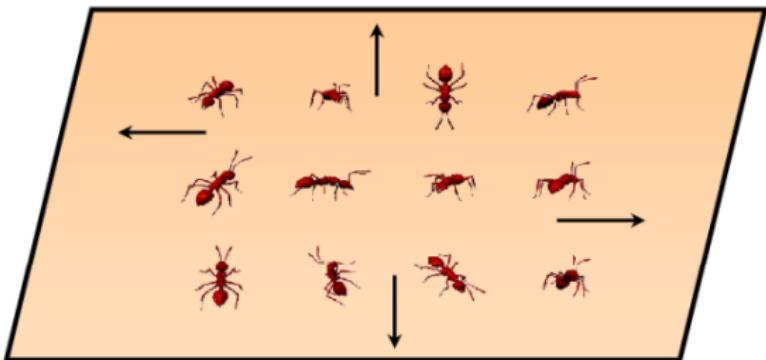
Ampliem a la segona dimensió

Repetim la línia i tenim

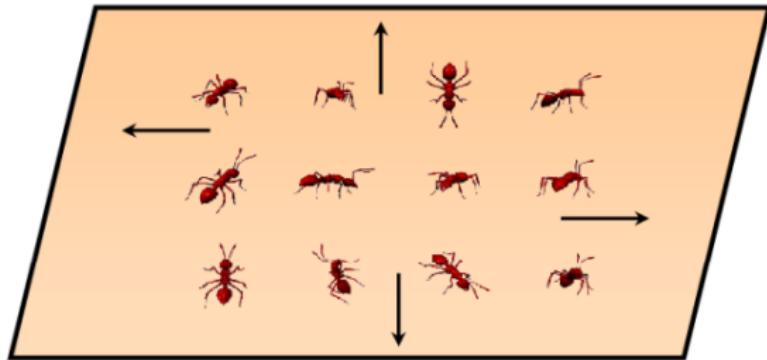
el pla

Univers 2D, l'univers globus

Ara, les formigues poden anar
davant i darrera, dreta i esquerra.

Univers 2D, l'univers globus

Ara, les formigues poden anar
davant i darrera, dreta i esquerra.

Però... pot saltar **amunt i avall?** Encara **NO!**

Univers 2D, l'univers globus

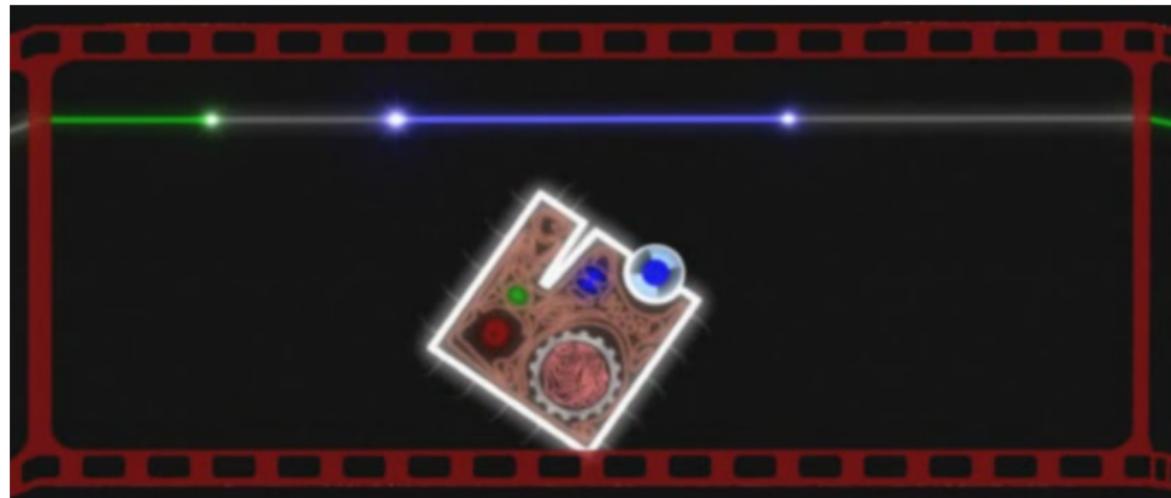
Coneguem uns **éssers 2D**

Univers 2D, l'univers globus

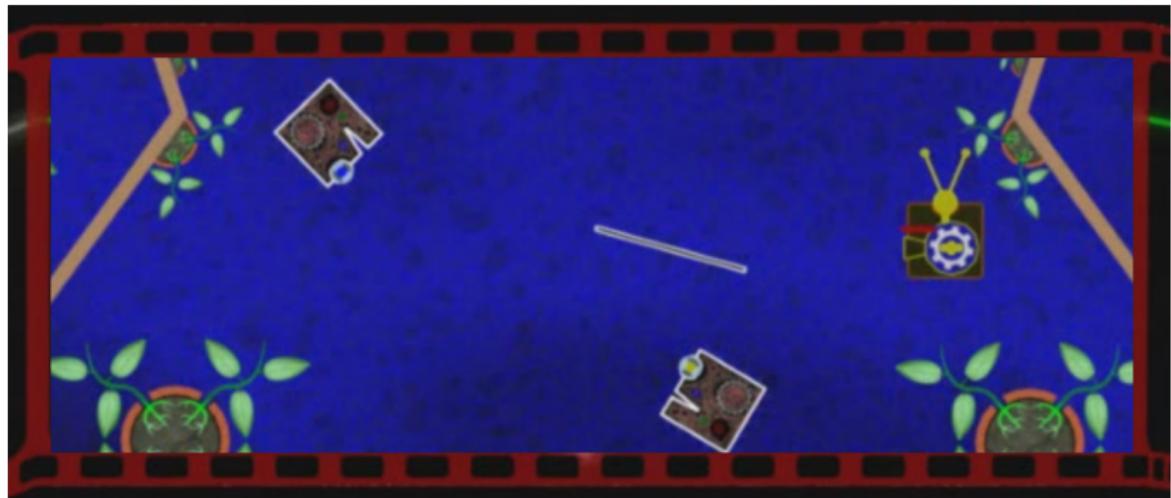
Coneguem uns éssers 2D

Univers 2D, l'univers globus

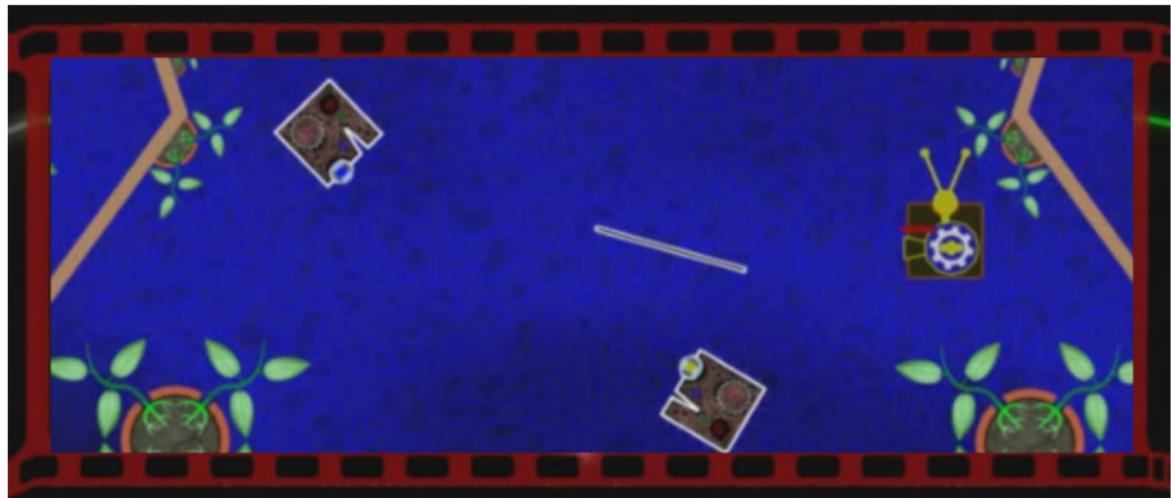
Com veu un ésser 2D l'univers 1D?

Univers 2D, l'univers globus

Com es veuen entre ells els éssers 2D?

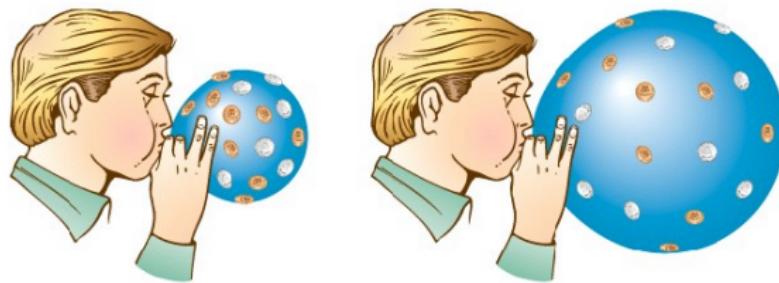
Univers 2D, l'univers globus

Com veu un ésser 3D un ésser 2D?

Univers 2D, l'univers globus en expansió!

Un **univers** globus... en expansió:

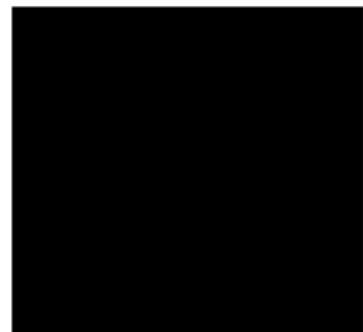

Què vol dir?

El globus s'**estira** (no l'aire de dins!).

Ampliem a la tercera dimensió

Repetim el **pla** i tenim

l'espai

Ampliem a la tercera dimensió

Repetim el **pla** i tenim

l'espai

Ampliem a la tercera dimensió

Repetim el **pla** i tenim

l'espai

Ampliem a la tercera dimensió

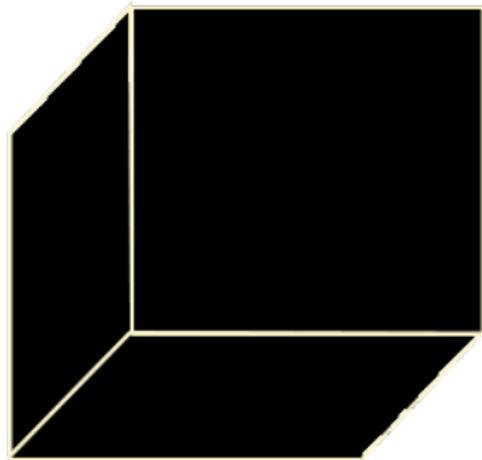
Repetim el **pla** i tenim

l'espai

Ampliem a la tercera dimensió

Repetim el **pla** i tenim

l'espai

Univers 3D, l'univers... Univers!

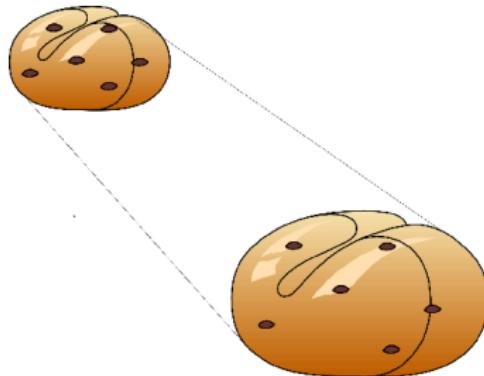

Ja sabeu què passa en 3D!

Les formigues poden anar
davant i darrera, dreta i esquerra, amunt i avall.

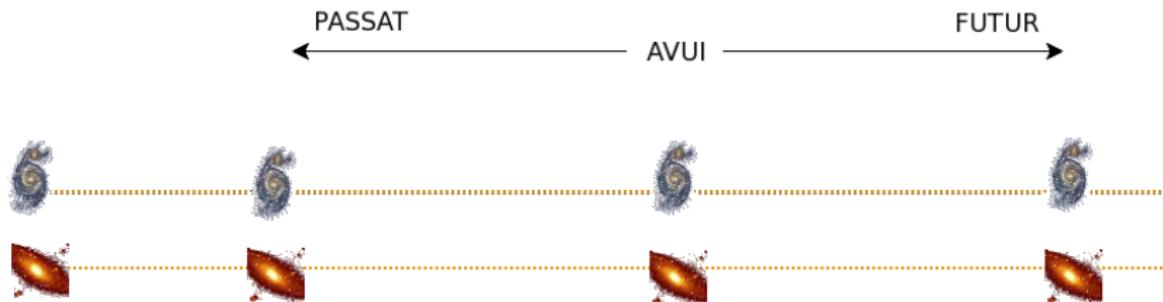
L'Univers en expansió!

En **1D** s'estira la corda,
en **2D** s'infla el globus,
en 3D creix el pa.

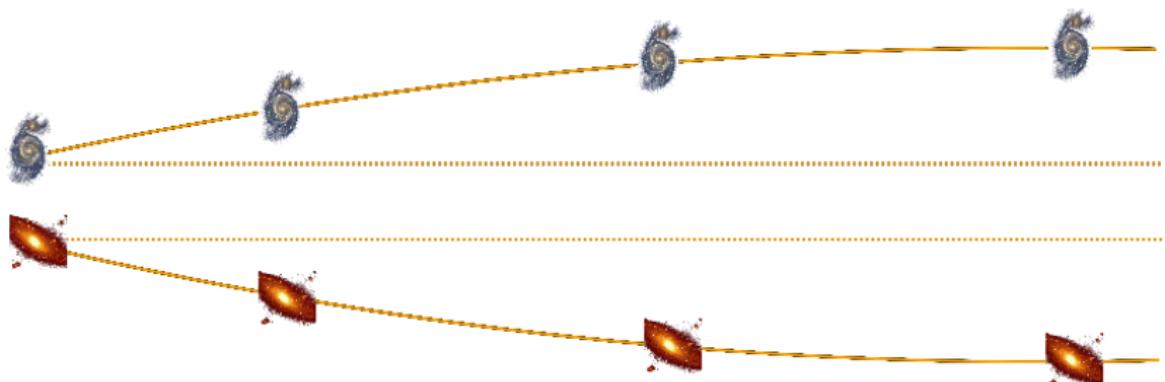
L'Univers en expansió!

Si l'Univers fos **estàtic**...

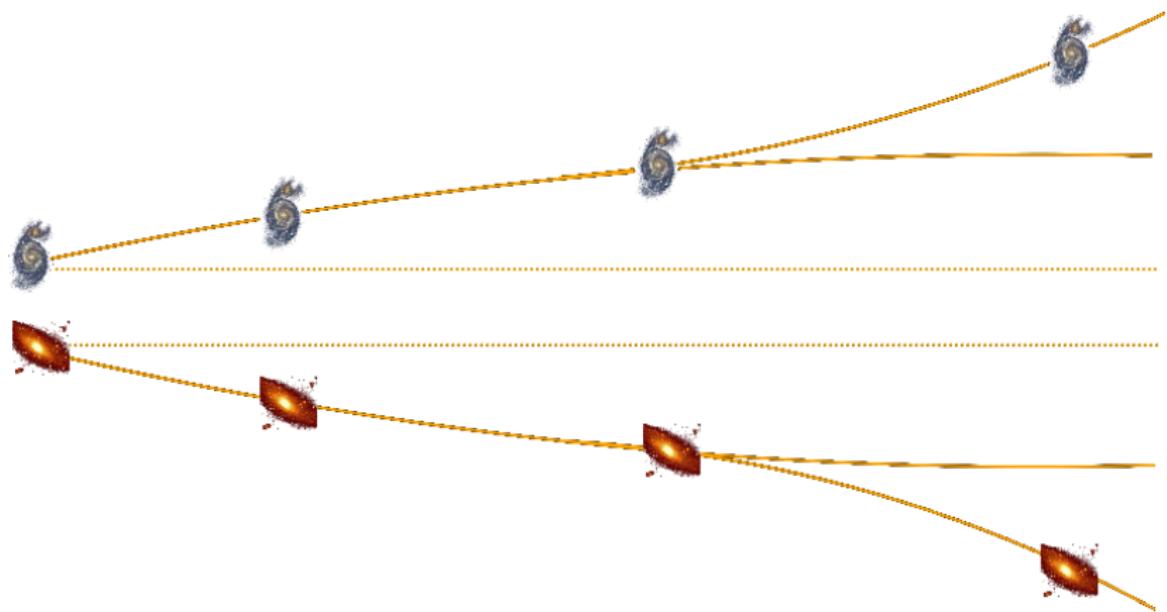
L'Univers en expansió!

...però està en **expansió**

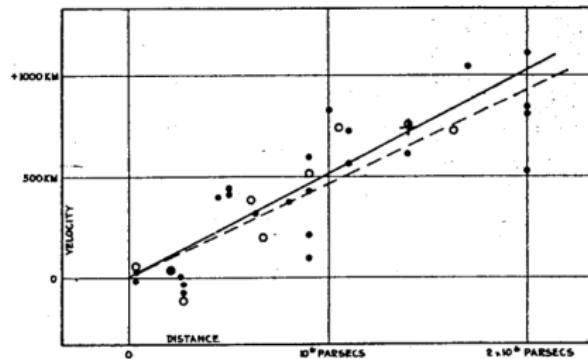

L'Univers en expansió!

...i accelerada

L'Univers està en expansió: **Hubble**

Però... com sabem que s'**accelera**?

L'Univers en expansió: candeles estàndard

Sempre fan la mateixa llum (i la sabem!),
el que ens arriba depèn de la **distància**.

L'Univers en expansió: Supernoves

Les **supernoves** són
les candeles estàndard per excel·lència.

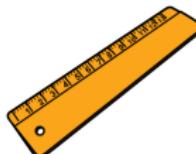
L'Univers en expansió: Supernoves

Sabem que sempre **emeten** la mateixa llum
(són les candeles estàndard!)

Mesurem
què ens arriba

Això ens diu a
quina distància està

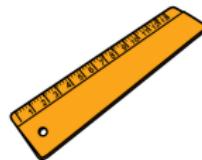

L'Univers en expansió: Supernoves

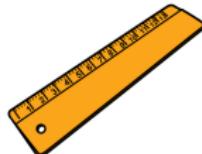
Mesurem
què ens arriba

Això ens diu a
quina distància està

Mesurem
la distància

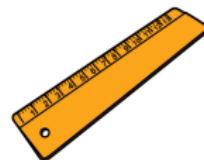

L'Univers en expansió: Supernoves

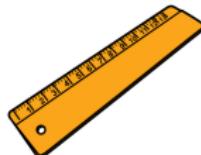
Mesurem
què ens arriba

Això ens diu a
quina **distància** està

Mesurem
la **distància**

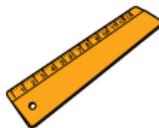

?

L'Univers en expansió: Supernoves

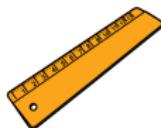
Doncs...

Això ens diu a
quina distància està

$\neq$

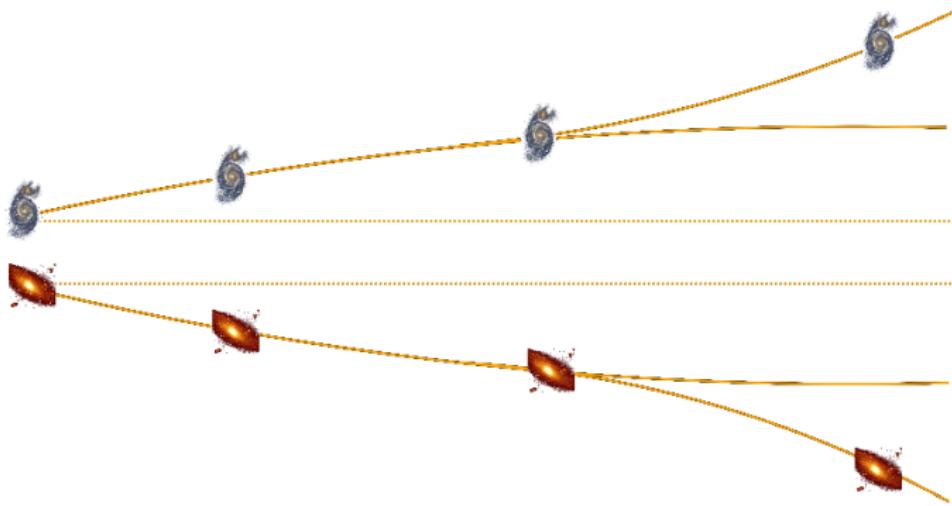
Mesurem
la distància

...la distància és **més gran**
que la que hauria!

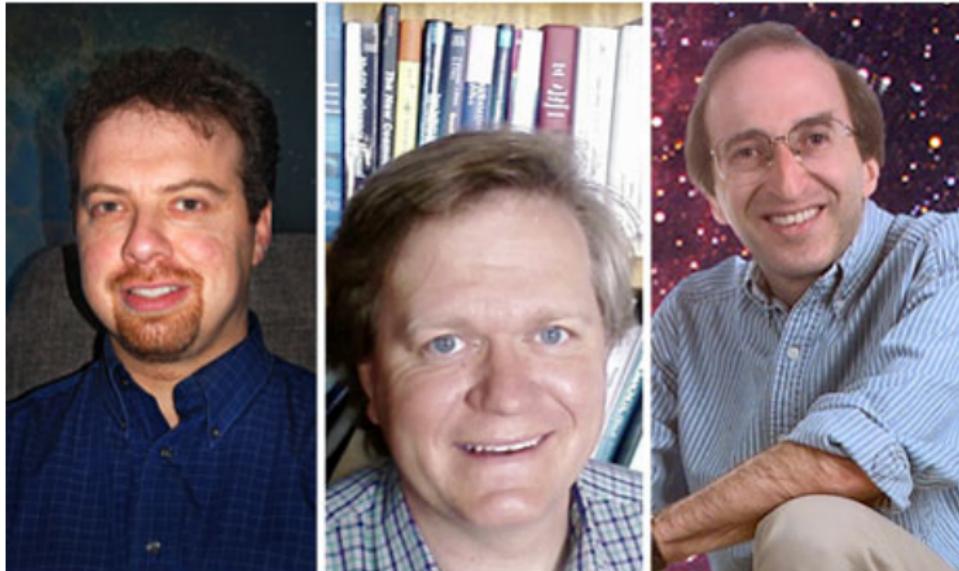
L'Univers en expansió accelerada

Les supernoves estan **més lluny** del que haurien,
acceleració!

L'Univers en expansió accelerada

Nobel de física – 2011

L'Univers en expansió accelerada

Us sembla intuitiva una
expansió accelerada?

L'Univers en expansió accelerada

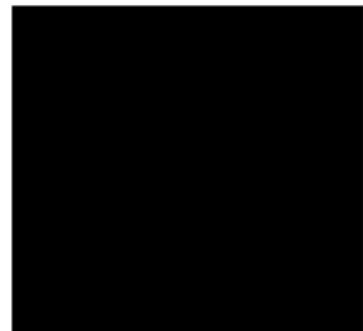
Penseu en una explosió

Expansió, dimensions, galàxies i formigues

Recordeu. Podem continuar?

Repetim el **pla** i tenim

l'espai

Recordeu. Podem continuar?

Repetim el **pla** i tenim

l'espai

Recordeu. Podem continuar?

Repetim el **pla** i tenim

l'espai

Recordeu. Podem continuar?

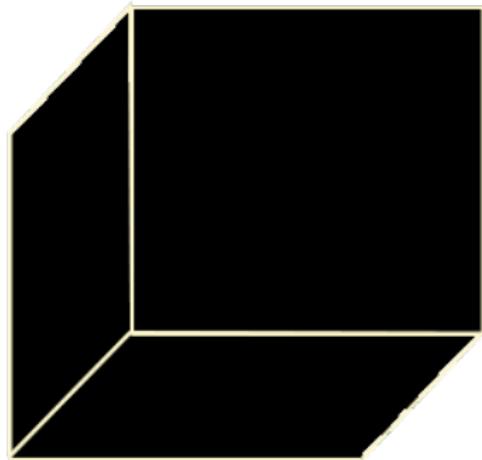
Repetim el **pla** i tenim

l'espai

Recordeu. Podem continuar?

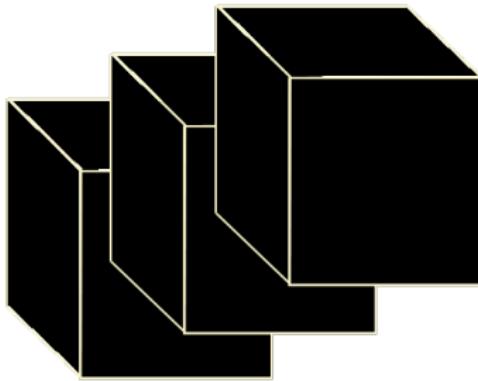
Repetim el **pla** i tenim

l'espai

Podem continuar?

Repetim el **espai** (*cub*) i tenim

l'hiperespai (*Tesseract*)

Podem continuar?

Millor veiem l'animació!

Descobrim l'Univers

Expansió, dimensions, galàxies i formigues